

SUOMEN SÄÄDÖSKOKOELMA

Julkaistu Helsingissä 31 päivänä joulukuuta 2019

1471/2019

Laki

merimieseläkelain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan merimieseläkelain (1290/2006) 82 §:n 3 momentti, sellaisena kuin se on laissa 635/2009,

muutetaan 2 §:n 1 momentin 6 kohta, 11 §:n 2 momentti, 13 §:n 2 momentti, 18 §:n 1 momentin 3 kohta, 78 §:n 2 momentti ja 3 momentin 4, 5 ja 12 kohta, 80 §:n 3–5 momentti, 82 §:n 2 ja 5 momentti, 87 §:n 2 momentti, 96 §:n 1 momentti, 97 §:n 1 momentin 5 kohta, 99 §:n 1 momentti, 103 §:n 1 ja 4 momentti, 125 ja 137 a §, 156 §:n 1 momentti ja 161 §,

sellaisina kuin niistä ovat 2 §:n 1 momentin 6 kohta ja 156 §:n 1 momentti laissa 1256/2016, 11 §:n 2 momentti, 18 §:n 1 momentin 3 kohta, 80 §:n 5 momentti, 87 §:n 2 momentti, 96 §:n 1 momentti, 97 §:n 1 momentin 5 kohta ja 99 §:n 1 momentti laissa 78/2016, 13 §:n 2 momentti laissa 1272/2018, 78 §:n 3 momentin 4, 5 ja 12 kohta laissa 941/2010, 80 §:n 3 momentti osaksi laeissa 629/2009, 1205/2009, 78/2016 ja 1256/2016, 103 §:n 4 momentti laissa 296/2015, 125 § laissa 705/2016 ja 137 a § laissa 680/2011, sekä

lisätään 100 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laissa 78/2016, uusi 3 momentti seuraavasti:

2 §

Keskeiset määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

6) *palkattomalla ajalla* aikaa, jolta työntekijälle on maksettu sairausvakuutuslain (1224/2004) mukaista äitiys-, erityisäitiys-, isyys- tai vanhempainrahaa tai sairauspäivärahaa, osasairauspäivärahaa tai erityishoitorahaa, tartuntatautilain (1227/2016) mukaista tartuntatautipäivärahaa, vuorotteluvapaalain (1305/2002) mukaista vuorottelukorvausta, työttömyysturvalain (1290/2002) mukaista ansioon suhteutettua päivärahaa, aikuiskoulutusetuuksista annetun lain (1276/2000) mukaista aikuiskoulutustukea, työeläkelakien tai Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuuksista annetun lain (566/2005) mukaista kuntoutusrahaa, liikennevakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain (626/1991) mukaista ansionmenetykskorvausta taikka työtapaturma- ja ammattitautilain (459/2015), maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilain (873/2015), sotilastapaturman ja palvelussairauden korvaamisesta annetun lain (1521/2016) tai tapaturman ja palvelussairauden korvaamisesta kriisinhallintatehtävässä annetun lain (1522/2016) mukaista päivärahaa tai kuntoutusrahaa taikka liikennevakuutuslain (460/2016) mukaista tilapäistä ansionmenetykskorvausta;

11 §

Vanhuuseläkkeen määrä

— — — — —

Jos työntekijän vanhuuseläke alkaa myöhemmin kuin alimman vanhuuseläkeiän täyttämistä seuraavan kalenterikuukauden alusta, ensimmäisen vanhuuseläkkeen alkamista edeltävän kuukauden loppuun mennessä ansaittua eläkettä korotetaan 0,4 prosenttia jokaiselta kuukaudelta, jolta eläkkeen alkamisaikaa lykätään alimman vanhuuseläkeiän täyttämistä seuraavaa kalenterikuukautta myöhemmäksi (*lykkäyskorotus*). Työntekijällä ei ole oikeutta lykkäyskorotukseen hänelle myönnetyn ensimmäisen työeläkelain mukaisen vanhuuseläkkeen alkamisen jälkeen.

— — — — —

13 §

Vanhuuseläkkeen alkaminen

— — — — —

Jos työntekijä jatkaa työntekoa vakuuttamisvelvollisuuden yläikärajan täytettyään, vanhuuseläke myönnetään eläkkeen hakemista seuraavan kalenterikuukauden alusta. Vanhuuseläke voidaan tällöin myöntää myös takautuvasti, ei kuitenkaan ilman pätevää syytä pidemmältä ajalta kuin eläkkeen hakemiskuukautta edeltäneiltä kolmelta kuukaudelta vakuuttamisvelvollisuuden yläikärajan täyttämisen jälkeen.

— — — — —

18 §

Vanhuuseläke ja sen määrä osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen jälkeen

Osittainen varhennettu vanhuuseläke muuttuu vanhuuseläkkeeksi, kun työntekijälle myönnetään vanhuuseläke. Vanhuuseläkkeen määrä lasketaan tällöin seuraavista osista:

— — — — —

3) osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen alkamisvuonna ja sen jälkeen vanhuuseläkkeen alkamiseen mennessä päättäneistä työsuhteista, 75 §:ssä tarkoitetun päättäneen työkyvyttömyyseläkkeen ajalta ja 80 §:ssä tarkoitetuista palkattomien aikojen etuuksien perusteena olevista tuloista ansaitusta eläkkeestä sekä valtion varoista suoritettavasta eläkkeen korvaamisesta alle kolmivuotiaan lapsen hoidon tai opiskelun ajalta annetun lain mukaan karttuneesta etuudesta.

— — — — —

78 §

Eläkkeeseen oikeuttavat työansiot

— — — — —

Eläkkeen perusteena olevaan työansioon luetaan myös työstä maksettava vastike, joka on sovittu osaksi tai kokonaan hyvitetäväksi yleisöltä saatavilla palvelurahoilla. Palvelurahat otetaan huomioon samansuuruisina kuin viimeksi toimitetussa verotuksessa, jos muuta luotettavaa selvitystä niiden määrästä ei esitetä. Lisäksi eläkkeen perusteena olevaan työansioon luetaan myös työstä maksettava vastike, joka on sovittu osaksi tai kokonaan hyvitetäväksi tuloverolain (1535/1992) 33 b §:n 3 momentissa tarkoitettuna työpanokseen perustuvana osinkona.

Edellä 1 momentissa tarkoitettuna vastikkeena työstä ei pidetä muun muassa:

— — — — —

4) tuloverolain 66 §:n 3 momentissa tarkoitettua työsuhdeoption käyttämisestä syntyvää etua tai sellaista työsuhteeseen perustuvaa suoritusta, joka määräytyy yhtiön osakkeen arvon muutoksen perusteella, ellei työsuhdeoptiolla merkittävän osakkeen sovittu merkintähinta olennaisesti alita osakkeen käypää arvoa työsuhdeoption antamishetkellä ja tällaista työsuhdeoptiota käytetä vuoden kuluessa työsuhdeoption antamisesta, tai ellei kyse ole sellaisesta palkkiosta, jota 5 kohdan perusteella pidetään vastikkeena työstä;

5) palkkiota, joka annetaan työnantajayhtiön tai sen kanssa samaan konserniin tai muuhun vastaavaan taloudelliseen yhteenliittymään kuuluvan yhtiön viranomaisen valvonnan alaisella säännellyllä markkinalla tai viranomaisen valvonnan alaisessa monenkeskisessä kaupankäyntijärjestelmässä noteerattuina osakkeina, sijoitustalletuksena tai muulla vastaavalla tavalla, taikka osakkeiden sijasta osin tai kokonaan rahana, jos tällaisen palkkiona saatavan edun arvo riippuu kyseisten osakkeiden arvon kehityksestä vähintään vuoden ajan palkkion lupaamisen ja antamisen välisenä aikana;

12) yhtiön osakkaan nostamaa voitto-osuutta tai osinkoa, ellei 2 momentista muuta johdu.

80 §

Eläkkeeseen oikeuttavat palkattomat ajat

Palkattoman ajan etuuksien perusteena ovat tulot katsotaan sen kalenterivuoden ansioiksi, johon etuusaika kohdentuu. Etuuksien perusteena ovat tulot oikeuttavat eläkkeeseen seuraavasti:

1) 121 prosenttia äitiys-, erityisäitiys-, isyys- tai vanhempainrahan perusteena olevasta sairausvakuutuslaissa tarkoitetusta vuositulosta siltä ajalta, jolta etuus on maksettu työntekijälle, ja 21 prosenttia siltä ajalta, jolta etuus on maksettu työnantajalle;

2) 55 prosenttia vuorotteluvapaalain mukaisen vuorottelukorvauksen perusteena olevasta ansiosta;

3) 75 prosenttia työttömyysturvalain mukaisen ansioon suhteutetun päivärahan perusteena olevasta ansiosta siltä osin kuin päivärahaa on saatu alimman vanhuuseläkeiän täyttämiskuukauden loppuun mennessä;

4) 65 prosenttia tartuntatautilain mukaisen tartuntatautipäivärahan perusteena olevasta palkasta siltä ajalta, jolta tartuntatautipäiväraha on maksettu työntekijälle;

5) 55 prosenttia Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain mukaisen kuntoutusrahan perusteena olevasta vuositulosta siltä ajalta, jolta etuus on maksettu työntekijälle, ei kuitenkaan, jos kuntoutusraha on maksettu eläkkeen lisänä;

6) 65 prosenttia aikuiskoulutusetuuksista annetun lain mukaisen aikuiskoulutustuen perusteena olevasta ansiosta;

7) 65 prosenttia työeläkelakien mukaisen kuntoutusrahan tai tapaturmavakuutuksen tai liikennevakuutuksen kuntoutusta koskevien säännösten perusteella myönnetyn ansionmenetykskorvauksen perusteena olevasta työansiesta siltä ajalta, jolta etuus on maksettu työntekijälle, ei kuitenkaan, jos kuntoutusraha on maksettu eläkkeen lisänä;

8) 62 prosenttia sairauspäivärahan, osasairauspäivärahan tai erityishoitorahan perusteena olevasta sairausvakuutuslaissa tarkoitetusta vuositulosta siltä ajalta, jolta etuus on maksettu työntekijälle, kuitenkin siten, että osasairauspäivärahan perusteena oleva tulo on puolet sairauspäivärahan perusteena olevasta vuositulosta;

9) 65 prosenttia tapaturma-, liikenne- tai sotilastapaturmavakuutusta koskevien säännösten mukaisen ansionmenetykskorvauksen perusteena olevasta työansiesta siltä ajalta,

jolta päiväraha on maksettu työntekijälle, ei kuitenkaan siltä osin kuin eläkettä karttuu samasta syystä 8 kohdan mukaisesti.

Etuuksien perusteena oleva 3 momentin 1, 5 ja 8 kohdassa tarkoitettu vuositulo otetaan huomioon vain, jos vuosituloon sisältyy vähintään työntekijän eläkelain 4 §:n 3 momentin 1 kohdassa säädetyn euromäärän verran palkkatuloa tai yrittäjätuloa. Etuuden perusteena olevana tulona pidetään tämän pykälän 3 momentin 1 kohdassa tarkoitetuissa tilanteissa kuitenkin aina vähintään 523,62 euroa kuukaudessa. Jos mainitussa 1 kohdassa tarkoitettu etuus on työhön paluun vuoksi maksettu vähimmäispäivärahan suuruisena, etuuden perusteena olevana tulona pidetään kuitenkin työntekijälle maksetun vähimmäispäivärahan määrää.

Etuuden perusteena olevan tulon perusteella ei kartu eläkettä siltä ajalta, jolta työntekijä on saanut työeläkelakien mukaista eläkettä. Osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen ja perhe-eläkkeen ajalta eläkettä karttuu kuitenkin myös etuuden perusteena olevan tulon perusteella.

82 §

Tulevan ajan eläkkeen perusteena olevat ansiot

Tulevan ajan ansiota määrittäessä otetaan huomioon:

- 1) äitiys-, erityisäitiys-, isyys- ja vanhempainrahan perusteena oleva tulo 80 §:n 3 ja 4 momentissa mainitun suuruisena; ja
- 2) muut kuin 1 kohdassa mainittujen 80 §:ssä tarkoitettujen palkattomalta ajalta saatujen etuuksien perusteena olevat tulot 100 prosentin suuruisina.

Sairausvakuutuslain mukainen päiväraha otetaan huomioon 4 momentissa tarkoitettulla tavalla, jos sen perusteena olevaan vuosituloon sisältyy työttömyysturvalain mukaista peruspäivärahaa, mutta ei työntekijän eläkelain 4 §:n 3 momentin 1 kohdassa säädetyn euromäärän verran palkka- tai yrittäjätuloa.

87 §

Työkyvyttömyyseläkkeen kertakorotus

Kertakorotus lasketaan työntekijän maksussa olevien yksityisten alojen työeläkelakien mukaisten eläkkeiden yhteismäärän perusteella. Korotus määrätään sen mukaan, minkä ikäinen työntekijä on korotusvuoden alussa. Korotusprosentti on 25, jos työntekijä on korotusvuoden alussa enintään 31-vuotias. Korotusprosentti pienenee kutakin seuraavaa ikävuotta kohden 1,0 prosenttiyksiköllä.

96 §

Leskeneläkkeen vähentäminen erityistilanteissa

Leskeneläkettä vähennettäessä otetaan lesken hakemuksesta työeläkkeiden asemesta huomioon hänen saamansa keskimääräiset ansiotulot ja niihin perustuvat etuudet sekä osatyökyvyttömyyseläke tai osittainen varhennettu vanhuuseläke, jos:

- 1) leski ei saa omaan työhön perustuvaa työeläkettä tai jos leski saa osatyökyvyttömyyseläkettä tai osittaista varhennettua vanhuuseläkettä;
- 2) leski on tehnyt asiasta hakemuksen viiden vuoden kuluessa edunjättäjän kuolemasta tai silloin, kun leskeneläkettä vähennetään ensimmäisen kerran; ja

3) mainitut ansiotulot ja niihin perustuvat etuudet sekä osatyökyvyttömyyseläke tai osittainen varhennettu vanhuuseläke, kun ansiotuloista otetaan huomioon 60 prosenttia, ovat yhteensä vähintään 25 prosenttia pienemmät kuin lesken 93 §:n mukaisesti määrätty eläke.

97 §

Eläkkeestä vähennettävät etuudet

Tämän lain mukaisesta eläkkeestä vähennetään työntekijän saama ensisijainen etuus ja perhe-eläkkeestä ensisijaista etuutta vastaava perhe-eläke tai korvaus. Ensisijaisia etuuksia ovat:

5) sotilastapaturman ja palvelussairauden korvaamisesta annetun lain tai tapaturman ja palvelussairauden korvaamisesta kriisinhallintatehtävissä annetun lain perusteella myönnetty ansionmenetykskorvaus;

99 §

Ensisijaisen etuuden tai eläkkeen muutoksen vaikutus eläkkeen määrään

Ensisijaisen etuuden vähentämistä eläkkeestä tarkistetaan, jos eläkkeensaajalle myönnetään uusi ensisijainen etuus tai jos ensisijaisen etuuden tai tämän lain mukaisen eläkkeen määrä muuttuu muusta syystä kuin indeksitarkistuksen tai kertakorotuksen vuoksi. Eläkkeen määrä tarkistetaan myös, jos tämän lain mukaisesta eläkkeestä on vähennetty ensisijainen etuus ja eläkkeensaajalle myönnetään muu työeläke. Osatyökyvyttömyyseläkkeestä ei kuitenkaan vähennetä työtapaturma- ja ammattitautilain, maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilain tai sotilastapaturman ja palvelussairauden korvaamisesta annetun lain tai tapaturman ja palvelussairauden korvaamisesta kriisinhallintatehtävissä annetun lain mukaista päivärahaa taikka liikennevakuutuslain tai potilasvahinkolain mukaista ansionmenetykskorvausta, jos se on myönnetty osatyökyvyttömyyseläkkeen aikana sattuneen vahinkotapahtuman tai liikennevahingon perusteella. Osittaisesta varhennetusta vanhuuseläkkeestä tai työkyvyttömyyseläkkeen ja työuraeläkkeen osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen määrää vastaavasta osasta ei myöskään vähennetä työtapaturma- ja ammattitautilain, maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilain, sotilastapaturman ja palvelussairauden korvaamisesta annetun lain, tapaturman ja palvelussairauden korvaamisesta kriisinhallintatehtävissä annetun lain, liikennevakuutuslain, liikennevakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain tai potilasvahinkolain mukaista ansionmenetykskorvausta tai eläkettä, jos se on myönnetty osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen aikana sattuneen vahinkotapahtuman tai liikennevahingon perusteella, ennen kuin eläkkeensaaja on täyttänyt alimman vanhuuseläkeikänsä.

100 §

Takautumisoikeus

Jos työkyvyttömyyseläke, perhe-eläke tai kuntoutusetuus myönnetään ajalle, jolta on maksettu raideliikennevakuutuslain mukaista ansionmenetykskorvausta, maksetaan työntekijälle työkyvyttömyyseläkettä, perhe-eläkettä tai kuntoutusetuutta tältä ajalta vain raideliikennevakuutuslain mukaisen ansionmenetykskorvauksen määrän ylittävä osa.

103 §

Eläkehakemus

Työntekijän on haettava eläkettä eläkekassalta hakemuksella, jossa on Eläketurvakeskuksen vahvistama, eläkeasian ratkaisemisen kannalta välttämätön tietosisältö. Jos eläkekassalla jo on eläkeasian ratkaisemiseksi tarvittavat tiedot, eläkekassa voi ratkaista asian myös työntekijän muunlaisen hakemuksen perusteella. Hakemukseen on liitettävä eläkeasian ratkaisemiseksi tarvittava selvitys.

— — — — —
Tarkemmat säännökset eläkkeen hakemisesta annetaan valtioneuvoston asetuksella.

125 §

Muutoksen hakeminen

Muutoksenhakua varten on työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunta ja vakuutusosikeus. Työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnasta ja sen jäsenistä säädetään työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnasta annetussa laissa (677/2005) sekä vakuutusosikeudesta tuomioistuinjaissa (673/2016) ja oikeudenkäynnistä vakuutusosikeudessa annetussa laissa (677/2016).

Eläkekassan tai Eläketurvakeskuksen tämän lain nojalla antamaan päätökseen saa hakea muutosta työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnalta. Työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnan muutoksenhakuasiasia antamaan päätökseen saa hakea muutosta valittamalla vakuutusosikeuteen. Muutoksenhausta säädetään 9 luvussa ja oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa (808/2019).

Eläketurvakeskuksen 108 §:n ja työntekijän eläkelain 111 §:n 1 momentin nojalla antamaan päätökseen, joka koskee toimivaltaisen eläkelaitoksen määräytymistä, ei saa hakea muutosta valittamalla.

137 a §

Asian uudelleen ratkaiseminen takautuvasti myönnetyn ensisijaisen etuuden tai muun eläkkeen johdosta

Jos eläkkeensaajalle on päätöksen antamisen jälkeen takautuvasti myönnetty 99 §:ssä tarkoitettu ensisijainen etuus tai eläke taikka 96 a §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitettu eläke, eläkekassa voi ilman päätöksen poistamista tai asianosaisen suostumusta ratkaista asian uudelleen.

156 §

Eläkekassan vastuu työkyvyttömyyseläkkeestä

Eläkekassa on vastuussa sellaisesta työkyvyttömyyseläkkeestä aiheutuvista kustannuksista, jossa vakuutetun tämän lain ja työntekijän eläkelain mukaisten työansioden yhteismäärä tämän lain 82 §:n 1 momentissa tarkoitettua tarkasteluajan kahden viimeisen kalenterivuoden aikana on vähintään 12 566,70 euroa. Eläkekassa vastaa kustannuksista samassa suhteessa kuin mikä on eläkekassassa vakuutettujen tämän lain alaisten työansioden osuus vastaavien 3 §:ssä mainittujen eläkelakien mukaisten työansioden, päättyneen työkyvyttömyyseläkkeen tulevan ajan ansion sekä 80 §:ssä tarkoitettujen 82 §:n 2 momentin mukaisten työ- tai ansiotulojen ja mainitun pykälän 4–6 momentissa tarkoitettujen työ- tai ansiotulojen yhteismäärästä mainittuina kalenterivuosina.

Vastuu Eläketurvakeskuksen kustannuksista ja kustannusten selvittely

Eläkekassan vastuuseen Eläketurvakeskuksen kustannuksista, Työllisyysrahaston työeläkekustannusosuudesta, kustannusten selvittelyyn, kustannusten jakamista koskevaan päätökseen sekä eläkekassan ja muiden eläkelaitosten väliseen sopimisoikeuteen sovelletaan työntekijän eläkelain 180 ja 182–185 §:ää.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2020. Sen 78 §:n 2 momentti ja 3 momentin 4, 5 ja 12 kohta tulevat kuitenkin voimaan vasta 1 päivänä tammikuuta 2021.

Sellaiseen sairausvakuutuslain (1224/2004) mukaiseen päivärahaetuuteen, johon ei sovelleta sairausvakuutuslain muuttamisesta annettua lakia (535/2019) mainitun lain voimaantulosäännöksen 1 momentin perusteella, ja sellaiseen Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain (566/2005) mukaiseen kuntoutusrahaan, johon ei sovelleta Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain muuttamisesta annettua lakia (536/2019) mainitun lain voimaantulosäännöksen perusteella, sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa ollutta 80 ja 82 §:ää.

Mitä tässä laissa säädetään sotilastapaturman ja palvelussairauden korvaamisesta annetun lain (1521/2016) tai tapaturman ja palvelussairauden korvaamisesta kriisinhallintatehtävissä annetun lain (1522/2016) mukaisesta etuudesta tai korvauksesta, sovelletaan sotilastapaturmalain (1211/1990) mukaiseen vastaavaan etuuteen.

Mitä tässä laissa säädetään liikennevakuutuslain (460/2016) mukaisesta etuudesta tai korvauksesta, sovelletaan kumotun liikennevakuutuslain (279/1959) mukaiseen vastaavaan etuuteen.

Tämän lain 100 §:n 3 momenttia sovelletaan tilanteisiin, joissa raideliikennevastuulain (113/1999) mukainen vahinkotapahtuma on sattunut 1 päivänä tammikuuta 2017 tai sen jälkeen.

Helsingissä 30 päivänä joulukuuta 2019

Tasavallan Presidentti

Sauli Niinistö

Sosiaali- ja terveysministeri Aino-Kaisa Pekonen